

S. Sayısı : 207

Türkiye Cümhuriyetile İran Devleti Şehinşahisi arasında imza edilen iadei mücrimin ve cezaî mevadda adlî muzaheret muahedenamesinin tasdikına dair kanun lâyihası ve Hariciye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/837)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/1791

24 - V - 1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında Tahranda 14 mart 1937 tarihinde akid ve imza edilen iadei mücrimin ve cezaî mevadda adlî muzaheret muahedenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekillîğince hazırlanan ve İera Vekilleri heyetince 21 - V - 1937 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil V.

Dr. R. Saydam

Türkiye Cümhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında akdolunan iadei mücrimin ve cezaî mevadda adlî muzaheret muahedenamesi esbabı mucibe lâyihasıdır

Gerek Türkiye Cümhuriyeti ülkesinde gerekse komşu ve dost İran arazisinde mahkûm veya takib olunan eşhasın mütekabilen iki memleket salâhiyettar makamatına iade ve teslimi hususları şimdiye kadar 5 ikinci teşrin 1932 tarihli Modüs vivendi ahkâmına tâbi idi. Gerek bahse mevzu eşhasın iadelerine gerekse cezaî mevadda adlî muzaherete müteallik şeraiti daha geniş ahkâmı muhtevi bir muahede ile tanzim hususları tarafeynce muvafık görülerek bu baktaki bir muahedename 14 mart 1937 tarihinde Tahranda imza edilmiştir.

Emsali muahedenamelerin muhtevi olduğu ahkâmı ihtiva eden işbu muahedenamenin mümkün mertebe erken meriyete girmesini arzu eden yüksek akid taraflar iki memleket arasında tasdiknamelerin teati olunması hususunun mesafe uzaklığını göz önünde tutarak tasdik keyfiyetini mübeyyin son notanın birbirlerine tevdi tarihinden itibaren 15 gün sonra işbu muahedenamenin meriyete gireceği esasını sonuncu maddede tasrih etmişlerdir.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/837
Karar No. 33

27 - V - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında Tahranda 14 mart 1937 tarihinde akid ve imza edilen iadei mücrimin ve cezaî mevadda adli müzaheret muahedenamesinin tasdikı hakkında Hariciye vekâletince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetinin 21 - V - 1937 tarihli kararile Büyük Meclise sunulan kanun lâyihası, Hariciye vekâleti Kâtibi Umumî vekili Nebil Batı hazır lduğu halde, encümenimizde tetkik ve müzakere edilmiş ve aynen kabul olunmuştur. Havalesi mucibince Adliye encümenine veril-

mek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye E. Reisi N.	M. M.	Kâtib
Antalya	Kastamonu	Kastamonu
Dr. C. Tunca	Ş. İlden	Ş. İlden
Diyarbakır	Niğde	Kars
Z. M. Alsan	K. İrdelp	M. Akçüz
Kütahya	Diyarbakır	Bolu
H. R. Gürpınar	Dr. T. Öngören	H. C. Çambel
Erzurum		
P. Demirhan		

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye Encümeni
Esas No. 1/837
Karar No. 30

29 - V - 1937

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahisi arasında Tahranda 14 mart 1937 tarihinde akid ve imza edilen iadei mücrimin ve cezaî mevadda adli müzaheret muahedenamesinin tasdikı hakkında Hariciye vekâletince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyetinin 21 - V - 1937 tarihli kararile Büyük Meclise sunulan kanun lâyihası ve Hariciye Encümeni mazbatası tetkik ve müzakere olundu.

Serdolunan mütalealara iştirak eden Encümenimiz lâyihayı aynen kabule karar vermekle Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yük-

sek Reisliğe sunulur.

Ad. En. Rs.	M. M.	Kâtib
Çorum	Ankara	Erzurum
M. Çağrı	M. Ökmen	F. Sirmen
Kayseri	Antalya	Balıkesir
H. F. Perker	T. Arıcan	Ö. Evren
Erzincan	Bursa	İçel
A. Fırat	A. Akgüç	H. Ongun
Manisa	Kocaeli	Bursa
R. İnce	R. Akca	S. F. Talay
Urfa		
F. Gökbudak		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında Tahrande 14 mart 1937 tarihinde imza edilen iadei mücrimin ve cezaî mevadda adli muzaheret muahedenamesinin tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cumhuriyeti ile İran Devleti Şehinşahi arasında Tahrande 14 mart 1937 tarihinde akid ve imza olunan iadei mücrimin ve cezaî mevadda adli muzaheret muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 3 — İşbu kanun hükümlerini ic-

raya İcra Heyeti Vekilleri memurdur.

21 - V - 1937

Bş. V. V.	Ad .V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	Ş. Saraçoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkmen

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ İLE İRAN DEVLETİ ŞAHİNŞAHİSİ ARASINDA İADEİ MÜCRİMİN VE CEZÂİ MEVADDA ADLİ MUZAHERET MUAHEDENAMESİ

Bir taraftan

Türkiye Reiscümhuru,

Diğer taraftan

Majeste İran Şahıngahrı,

Aşağıdaki cürüm ve cünhalardan dolayı mahkûm veya takib olunan eşhası muayyen bazı ahvalde mütekabilen yekdiğerine teslim etmeği faydalı addettiklerinden bir İadei mücrimin ve cezaî mevadda adli muzaheret muahedesi akdine karar vermişler ve bunun için murahhasları olarak

Türkiye Reiscümhuru:

Sabık vekil, Milletler Cemiyetinde sabık delege, Büyük Millet Meclisinde mebus, Ekselans Bay Cemal Hüsnü Taray'ı ve Orta Elçi Bay Kemal Köprülü'yü,

Majeste İran Şahıngahrı:

Hariciye Veziri Ekselans Bay Samiy ve Adliye Veziri Ekselans Ahmed Matine Daftariyi tayin eylemişlerdir.

İşbu murahhaslar usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Birinci kısım

Mücrimlerin iadesi

Madde — 1

Yüksek Âkid Taraflar, işbu muahedename hükümleri mucibince ve kendi tebaaları müstesna olmak üzere, makamatı adliyelerince fail veya şeriki cürüm olarak takib veya mahkûm edilen ve diğlerinin arazisinde bulunan eşhası, talep üzerine mütekabilen birbirlerine teslim etmeği taahhüd ederler.

Madde — 2

Aşağıdaki hallerde iadei mücrimin talebi kabul olunur:

- Bir müttehem mevzubahs olduğu zaman, her iki memleket mevzuatına nazaran cürümün azamî haddi bir sene hapis cezasından aşağı değilse;
- Katî olarak mahkûm edilmiş bir kimse mevzubahs olduğu zaman, iki memleket mevzuatına nazaran azamî haddi bir sene hapis cezasından aşağı olmayan bir cürümden dolayı hiç olmazsa altı ay hapis cezası hükmedilmişse.

Madde — 3

Aşağıdaki hallerde iadei mücrimin talebi kabul olunmaz:

- İade talebini icab ettiren cürmî fiil, siyasi bir cürüm ise, veya siyasi bir cürme mürtebit ise, ancak:
    - Devlet Reisinin veya ailesi azasının şahıslarına karşı irtikâb olunan her hangi bir cürüm yahud buna iştirak veya teşebbüs;
    - Hükümet Reisine karşı irtikâb edilen katil veya buna iştirak veya teşebbüs;
  - İade talebini icab ettiren cürmî fiil munhasıran askerî mahiyette ve ancak askerî kanunlarla tecziye edilebilecek olursa;
- Şurası mukarrerdir ki, yukarıda tadad edilen ahvalde cürmî hâdiselerin mahiyeti hakkında karar itası munhasıran kendisinden iade istenen Devlet makamatına aiddir.

c) Cürmî fiil, talep edilen Devlet arazisi üzerinde işlenmiş ise veya harîşte işlenmiş olup bu Devletin hakkı kazası dahiline girerse;

d) Âkid Taraflardan birinin veya diğèrinin mevzuatına nazaran cezaî takibat veya cezanın infazı müruru zamana uğramışsa veyahud şikâyetin ademi mevcudiyeti gibi sair hukukî sebebler dolayısıyla takibat icrası kabul edilmezse;

e) Taleb edilen kimse iade talebini icab ettiren fiilden üçüncü bir Devlet arazisinde beraet etmiş veya mahkûm olmuşsa ve mahkûmiyet halinde cezasını çekmiş veya cezası tecil edilmişse.

Madde — 4

İadesine muvafakat olunan kimse, iadeye tekaddüm eden ve talebnameye mezkûr bulunmayan bir cürümden dolayı ancak iadeyi kabul eden Devlet, 9 nu maddede mezkûr vesair müsbiteye müsteniden muvafakat ederse takibata maruz kalabilecek ve cezalandırılacaktır.

İade olunan kimse, katî tahliyesinden itibaren 30 gün zarfında isteyen Devlet arazisini terketmek hususundaki hakkını istimal etmez yahud terkettikten sonra tekrar oraya avdet ederse yurkârı takyidî hüküm kabili tatbik değildir.

Madde — 5

İadesi talep olunan kimse, kendisinden iade istenen Devlet arazisinde başka bir cürümden dolayı takib olunmakta veya mahkûm edilmişse, teslim keyfiyeti ancak takibatın hitamında ve mahkûmiyet halinde cezanın infaz, müruru zaman, affi umumî veya hususî neticesinde hitama ermesi takdirinde iera olunur.

Bununla beraber iade talebi hakkında derhal karar verilecektir.

Madde — 6

Bir kimsenin iadesi aynı zamanda Âkid Taraflardan birile üçüncü bir Devlet tarafından talep edildiği vakit bu kimse tercihan cürüm menfaatlerine karşı işlenmiş olan Devlete yahud cürüm arazisinde işlenmiş olan Devlete iade olunur. Bu hükümler evvelce Âkid Devletlerden biri tarafından diğèr Devletlere karşı alınan taahhüdata hâlel iras etmez.

Madde — 7

İadesi talep olunan kimsenin iadesinden ve hududa kadar naklinden mütevellid masraflar kendisinden iade istenilen Devlete aiddir.

Madde — 8

İstenilen kimsenin zilyed bulunduğu veya muhafazasında tuttuğu veya mumailiyh tarafından saklanılan yahud bir başkasının muhafazasına bırakılan bütün eşya, evrak, para ve saire resen zaptedilecektir.

Bu eşya cezaî tahkikatta esbabı müsbite olabilecek ise, salâhiyettar makamat bir mahzur görmediği takdirde, kabil olduğu takdirde, iade edilecek kimse ile birlikte talib Devlete tevdi olunacaktır. Eğer eşhası salise, bu eşya üzerinde bir hak iddia ederlerse bunlar talep vukuunda esbabı sübutiyeden olarak istimallerine lüzum kalmayınca hak sahiblerine verilmek üzere, istenilen Devlete aide edilmek lâzımgelir. Bu eşya esbabı müsbite teşkil etmeyip yalnız suç ile alâkadar olursa dahi eşhası salisenin hukuku mahfuz kalmak şartile tevdi edilmek lâzımgelir.

İstenilen kimsenin iadesi vefat veya firar dolayısıyla mümkün olmadığı zaman dahi mezkûr eşyanın tevdiî yine aynı şerait dahilinde iera edilecektir.

Madde — 9

İade talepleri diploması tarıkile yapılacak ve aşağıdaki vesaik bu taleblere terfik edilecektir.

- a) Bir mahkûmiyet yahud bir lüzumu muhakeme kararı ve yahud bir tevkif müzekkeresi veya muadil bir vesika;
- b) Cürmî fiilin mahiyetini gösterir bir izahname ve tarih,
- c) Cürmî fili isteyen Devlet arazisinde kabili tatbik olan kanun metninin sureti;
- d) İstenilen kimsenin hüviyetinin tesbitine lüzumlu olan eşkâl, fotoğrafı ve mevcud ise parmak izi gibi her türlü vesaik ve malûmat.

İbraz edilecek vesaik talep eden Devlet kanunlarının âmir bulunduğu şekilde tanzim edilecektir. Bu vesaik kendisinden iade istenen Devletin lisanında veya fransızca yazılmış, talep eden Devletin diploması memuru yahud talep eden veya kendisinden iade istenen Devletin yeminli bir tercümanı tarafından aslına mutabakatı tasdik edilmiş bir tercüme terfik edilecektir.

İadei mücrimin, kendisinden iade istenen Devletin kanun ve nizamnamelerine tevfikân vaki olacaktır.

İsteyen Devlet cürmî fili sarahaten tayin eden ve iade talebnamesinin gönderilmesine dair teminatı mutazammın bulunan ve işbu maddenin (a) fıkrasında yazılı vesaikten birinin mevcudiyetini bildiren bir talebname verirse istenilen kimse iade talebi sebketmezden evvel muvakkaten tevkif olunabilir.

Diğer Devlet işbu tevkiften derhal habêrdar edilecektir. Tevkifi takib eden iki ay zarfında iade talebnamesi yukarıda mezkûr vesaiki müsbite ile birlikte verilmediği takdirde tevkif edilmiş olan şahıs serbest bırakılacaktır.

Madde — 10

Kendisinden iade istenen Devlet, iade talebini işbu muahedenin 9 ncu maddesi hükümlerine mu- tabık olmadığı kanaatinde ise talep eden Devletten mütemmim malûmat isteyebilir.

İkinci kısım

Cezaî mevadda adlî makamların karşılıklı muzaheretî

Madde — 11

Âkid Taraflar mücrimlerin iadesi ahvali hariçinde dahi talep vuku bulursa diğer Taraf adlî ma- kamatınca rüyet edilmekte olan bilûmum ceza işlerinde, birbirlerine karşılıklı yardım etmeği ta- ahhüd ederler.

Madde — 12

Âkid Tarafların adlî makamları cazaî mevadda adlî evrakın tebliğinde istinabe verakalarının ir- saline mütedair bilcümle hususatta aralarında diploması tarıkile muhabere edilecektir.

Madde — 13

Tebliğ olunacak evrak ile istinabe verakalarına, istenilen Tarafın lisanında yahud fransızca yazıl- mış, ve isteyen Tarafın siyasi memuru, yahud istenilen Tarafın yeminli bir mütercimi tara- fından tasdik olunmuş, bir tercüme, terfik edilecektir.

Madde — 14

İstinabelerin, celbnamelerin, tebligatın icrası istenilen memleketin kanunlarına tevfikân vaki ola- caktır.

Kendisinden iade istenen Devlet tebligatın ifa ve istinabelerin icra edildiğini müsbet bulunan vesaikı diplomasi tarikile gönderecek veyahud bunların ifa ve icrasına mâni esbabı bildirecektir.

Madde — 15

Tebliğatın veya istinabenin icrası ancak aşağıdaki ahvalde reddolunabilir:

- 1 - Vesikanın sihhati tesbit edilemezse;
  - 2 - Kendisinden iade istenen Devlette tebliğin veya istinabenin icrası adli kuvvetin vazai cümlesine dahil değilse;
  - 3 - İcra kendi arazisi dahilinde vuku bulacak Devlet bunu intizamı âmme veya dahilî hukuku âmmeyi ihlâl eder mahiyette telâkki ederse;
  - 4 - Kendisinden iade istenen Devletin toprağında bulunmayan istenilen Devlet tebaası hakkında takibat icrası mevzu bahis ise;
  - 5 - Takibata mevzu teşkil eden suç isteyen Devletin kanunlarına nazaran cezayı müstelzim değilse, yahud suç siyasî veya münhasıran askerî mahiyeti haiz bulunursa yahud bu suçtan dolayı iade kabul olunmıyorsa;
  - 6 - Tebliğ edilecek mahkûmiyet kararı istenilen Devletin tebaasından biri aleyhine isdar edilmişse;
  - 7 - Tebliğ edilecek celbname, maznunun isbatı vücud etmemesi halinde bir ihbar veya tevkif müzekkeresine mevzu teşkil edeceği tehdidini mutazammın ise veyahud bir şahid veya ehli hibreye gönderilmiş olan celbname, ademî icabet halinde bir ceza veya masarifin kendisine tahmili yahud hakkında ihzar veya muvakkat tevkif müzekkeresi ısdarı gibi kanunî neticeler ihtiva ediyorsa,
- İstinabe varakası kendisine gönderilen makamın ademi salâhiyeti halinde işbu varaka bu Devletin salâhiyettar adlî makamına kendi kanunları ile müesses kaidelere tevfiқан resen gönderilir.

Madde — 16

11 nei maddede yazılı adlî muzaheret, usule veya hükme müteallik bileümle evrakın tebliğine, maznunların, şahidlerin, ehli hibrelerin istimar ve mahallinde tahkikat icrası için olan istinabe varakalarının icrasına şamildir.

Muzaheret talep vukuu halinde kendisinden yardım istenilen Devlet toprağında eşhas taharrisine, meskene duhule, cürmün maddî delillerine ve sübutuna medar olacak şeylerin zabtına mütedair işbu Devlet mahkemeleri tarafından ittihaz edilecek kararlara da şamildir.

Bu yardım keza talep vukuunda yardımı istenilen Devlet makamatının elinde bulunup cürmün sübutuna medar olan eşya ve evrakın mümkün olan en kısa müddet zarfında iadesi teahhüdü ile tevdi edilmesine de şamildir.

Bazı mülâhazatı mahsusa mâni bulunmadıkça ve ikinci madde hükümleri mahfuz kalmak üzere, yukarıda mezkûr yardım talepleri intaç edilecektir.

Madde — 17

Eğer bir ceza davası için bir şahidin veya ehli hibrenin şahsen isbatı vücud etmesi lâzımgelirse adlî makamın celbnamesi diploması tarikile irsal ve bazı hususî mülâhazat mâni bulunmadıkça takdirde kendisinden yardım talep edilen Devlet marifetile tebliğ edilecektir. İşbu makamat celbi istenen şahsa karara tebâyete âmade olup olmadığını soracaklardır.

Şahide veya ehli hibreye seyahat ve ikamet masrafı namile tediye edilecek meblâğ ile kendisinden yardım istenen Devletçe talep eden Devletten tahsil edilmek üzere şahit veya ehli hibreye mahsuben verilecek avans miktarı da celbnamede gösterilmiş olacaktır.

Yardım isteyen tarafın adlî makamı huzurunda isbatı vücud etmeği kabul eden şahit veya ehli hibre tabiiyeti ne olursa olsun ne evvelece ika edilmiş efal ve sadır olan mahkûmiyetlerden ne de kendisinin şahadetine veya ehli hibre olarak mütaleasına lüzum hâsıl eyliyen davanın mevzuu-

nu teşkil eden efale iştirakten dolayı çağırıldığı iş ve geldiği memlekete avdet için lâzım olan zaman zarfında hiç bir sebeble tevkif ve takib edilmeyecektir.

Eğer mahkeme huzuruna çıkması talep edilensehâris diğer Devlet tarafından mevkuf bulunmuyorsa bu şahsın mümkün olan en kısa müddet içinde iadesi şartile muvakkaten teslimi diğer Devletten talep edilebilecektir.

Bu halde dahi taleb eden Devletin tebaası olmadığı takdirde, mezkûr şahsın muvafakatı zaruridir.

Madde — 18

Yardım masraflarile keza muvakkaten teslim edilmiş eşhas ve eşyanın iade masrafları, kendisinden yardım istenen tarafın toprağında vuku bulmuşsa, işbu tarafa aid olacaktır.

Ehli hibre marifetile yaptırılan muayenenin icrasından mütevellid masraflar ve 17 nci madde mucibince celbolunan şahidlere tediye edilen mebalig yardım isteyen Devlete aid olacaktır.

Madde — 19

Âkid Taraflardan birinin tebaası şahsı hurriyeti tahdid eden cezayı müstelzim bir suçtan dolayı diğerinin toprağında mahkûm olursa bu taraf mahkûmiyet kararının bir hulâsasını, kararın kaziyei muhkeme teşkil ettiği tarihten itibaren altı ay zarfında mahkûmun mensub olduğu adlî makama teblig etmeği taahhüd eder.

Madde — 20

İşbu muahede tasdik edilecek ve keyfiyeti tasdik nota ile diğer Âkid Tarafa tebliğ edilecektir.

Son notanın tevdiinden itibaren 15 gün zarfında meriyete girecek ve beş sene müddetle muteber olacaktır.

Yüksek Âkid Taraflardan biri canibinden anıfüzzikir müddetin inkızasında feshedilmediği takdirde, feshedilinceye kadar meriyette kalacak ve fesih ancak tebliğ tarihinden altı ay sonra hükmünü iera edebilecektir.

Tasdiknameler mümkün olan en kısa zamanda Ankarada teati edilecektir.

Yukarıdaki ifadatı tasdikan Yüksek Âkid Tarafların murahhasları işbu muahedeyi imza etmişlerdir.

Fransızca iki nüsha olarak Tahranda 14 mart 1937 tarihinde yapılmıştır.

Cemal Hüsnü Taray
Kemal Köprülü

Samiy
Ahmed Matine Daftari

